

Database for the European Charter for Regional or Minority Languages

CROATIAN TRANSLATION OF THE CHARTER

European Charter for Regional or Minority Languages¹

Preamble

The member States of the Council of Europe signatory hereto,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members, particularly for the purpose of safeguarding and realising the ideals and principles which are their common heritage;

Considering that the protection of the historical regional or minority languages of Europe, some of which are in danger of eventual extinction, contributes to the maintenance and development of Europe's cultural wealth and traditions;

Considering that the right to use a regional or minority language in private and public life is an inalienable right conforming to the principles embodied in the United Nations International Covenant on Civil and Political Rights, and according to the spirit of the Council of Europe Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms;

Having regard to the work carried out within the CSCE and in particular to the Helsinki Final Act of 1975 and the document of the Copenhagen Meeting of 1990;

Stressing the value of interculturalism and multilingualism and considering that the protection and encouragement of regional or minority languages should not be to the detriment of the official languages and the need to learn them;

Realising that the protection and promotion of regional or minority languages in the different countries and regions of Europe represent an important contribution to the building of a Europe based on the principles of democracy and cultural diversity within the framework of national sovereignty and territorial integrity;

Taking into consideration the specific conditions and historical traditions in the different regions of the European States,

Have agreed as follows:

PART I GENERAL PROVISIONS

Article 1 – Definitions

For the purposes of this Charter:

¹ CETS no. 148. The convention was adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 25 June 1992 and opened for signature on 5 November 1992 in Strasbourg. It entered into force on 1 March 1998, according to article 19. Authentic texts: English and French. See also *United Nations Treaty Series* vol. 2044, p. 575, reg. no. 35358.

EUROPSKA POVELJA O REGIONALNIM ILI MANJINSKIM JEZICIMA¹

Preambula

Države članice Vijeća Europe potpisnice ovoga dokumenta:

Smatrajući da je cilj Vijeća Europe postizavanje većeg suglasja između njezinih članica naročito s ciljem očuvanja i ostvarivanja ideala i načela koji su dio njihovog zajedničkog nasljeđa;

Smatrajući da zaštita povijesnih regionalnih ili manjinskih jezika Europe, od kojih su neki u opasnosti od eventualnog izumiranja, doprinosi održanju i razvoju europskog kulturnog bogatstva i tradicija;

Smatrajući da je pravo uporabe regionalnog ili manjinskog jezika u privatnom i javnom životu neotuđivo pravo sukladno principima utjelovljenim u Konvenciji o građanskim i političkim pravima UN, te da odgovara duhu Konvencije Vijeća Europe za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda;

Uzimajući u obzir dosadašnju djelatnost u okviru OESS-a, posebno obzirom na Zaključni akt u Helsinkiju od 1975. te dokument sastanka u Kopenhagenu iz 1990.;

Naglašavajući vrijednost međukulturalizma i višejezičnosti te smatrajući da zaštita i podrška regionalnim ili manjinskim jezicima ne bi smjela ići na štetu službenih jezika i potrebe da se oni usvajaju;

Shvaćajući da zaštita i promicanje regionalnih ili manjinskih jezika u različitim krajevima i regijama Europe predstavlja važan doprinos izgradnji Europe na načelima demokracije i kulturne različitosti u okviru nacionalne suverenosti i teritorijalne cjelovitosti;

Uzimajući u obzir specifične uvjete i povijesne tradicije u različitim regijama europskih država,

složile su se u slijedećem:

DIO I. OPĆE ODREDBE

Članak 1. – Definicije

U smislu ove Povelje:

¹ Official translation. In: *Narodne novine* (Official Gazette) no. 18/1997.

- a “regional or minority languages” means languages that are:
- i traditionally used within a given territory of a State by nationals of that State who form a group numerically smaller than the rest of the State’s population; and
 - ii different from the official language(s) of that State;
- it does not include either dialects of the official language(s) of the State or the languages of migrants;
- b “territory in which the regional or minority language is used” means the geographical area in which the said language is the mode of expression of a number of people justifying the adoption of the various protective and promotional measures provided for in this Charter;
- c “non-territorial languages” means languages used by nationals of the State which differ from the language or languages used by the rest of the State’s population but which, although traditionally used within the territory of the State, cannot be identified with a particular area thereof.

Article 2 – Undertakings

- 1 Each Party undertakes to apply the provisions of Part II to all the regional or minority languages spoken within its territory and which comply with the definition in Article 1.
- 2 In respect of each language specified at the time of ratification, acceptance or approval, in accordance with Article 3, each Party undertakes to apply a minimum of thirty-five paragraphs or subparagraphs chosen from among the provisions of Part III of the Charter, including at least three chosen from each of the Articles 8 and 12 and one from each of the Articles 9, 10, 11 and 13.

Article 3 – Practical arrangements

- 1 Each Contracting State shall specify in its instrument of ratification, acceptance or approval, each regional or minority language, or official language which is less widely used on the whole or part of its territory, to which the paragraphs chosen in accordance with Article 2, paragraph 2, shall apply.
- 2 Any Party may, at any subsequent time, notify the Secretary General that it accepts the obligations arising out of the provisions of any other paragraph of the Charter not already specified in its instrument of ratification, acceptance or approval, or that it will apply paragraph 1 of the present article to other regional or minority languages, or to other official languages which are less widely used on the whole or part of its territory.
- 3 The undertakings referred to in the foregoing paragraph shall be deemed to form an integral part of the ratification, acceptance or approval and will have the same effect as from their date of notification.

- a izraz »regionalni ili manjinski jezici« znači jezike koji se
- i tradicionalno rabe na području određenog državnog teritorija od strane državljana te države koji sačinjavaju grupu brojčano manju od ostatka državnog stanovništva, i
 - ii razlikuju od službenih jezika te države;

Ovo ne uključuje ni dijalekte službenog jezika države ni jezike useljenika

- b »područje na kojem se regionalni ili manjinski jezici rabe« znači zemljopisno područje na kome je navedeni jezik način izražavanja određenog broja ljudi što opravdava usvajanje različitih zaštitnih i poticajnih mjera predviđenih u ovoj Povelji;
- c »neteritorijalni jezici« znači jezike koji se rabe od državljana određene države a koji se razlikuju od jezika koje rabi ostatak državnog pučanstva, ali koji iako su tradicionalno u uporabi u okviru državnog teritorija, ne mogu biti svedeni na zasebno područje.

Članak 2. – Obveze

- 1 Svaka stranka obvezuje se na primjenjivanje odredbi Dijela II. za sve regionalne ili manjinske jezike koji se govore u okviru njezinog područja te na poštivanje definicija iz članka 1.
- 2 U pogledu svakog jezika specificiranog u vrijeme ratifikacije, prihvatanja ili potvrde, u skladu s člankom 3. svaka stranka obvezuje se na primjenjivanje minimuma od 35 stavka ili podstavka odabranih između odredaba Dijela III. ove Povelje, uključujući najmanje tri stavka odabrana iz svakog od članaka 8. i 12. te jednoga između svakog od članaka 9., 10., 11. i 13.

Članak 3. – Praktične upute

- 1 Svaka država ugovornica pobliže će odrediti u svojim ratifikacionim instrumentima, prihvatanju ili potvrdi svaki od regionalnih ili manjinskih jezika ili službeni jezik koji je u manjoj uporabi na cijelom ili dijelu područja na koji će se stavci izabrani u skladu s člankom 2. stavkom 2. primjenjivati.
- 2 Svaka stranka smije, naknadno izvijestiti glavnog tajnika da prihvaća obveze koje proizlaze iz odredbi bilo kojeg drugog stavka Povelje do tada ne navedenog u njezinim ratifikacionim instrumentima, prihvatanju ili potvrdi. Ona može također izvijestiti da će primjenjivati stavak 1. ovoga članka i na druge regionalne ili manjinske jezike, ili na druge službene jezike koji su u manjoj uporabi na cijelom ili dijelu njezinog područja.
- 3 Obveze na koje se poziva gore navedeni stavak smatrat će se sastavnim dijelom ratifikacije, prihvatanja ili potvrde i imat će isti učinak računajući od dana njihove notifikacije.

Article 4 – Existing regimes of protection

- 1 Nothing in this Charter shall be construed as limiting or derogating from any of the rights guaranteed by the European Convention on Human Rights.
- 2 The provisions of this Charter shall not affect any more favourable provisions concerning the status of regional or minority languages, or the legal regime of persons belonging to minorities which may exist in a Party or are provided for by relevant bilateral or multilateral international agreements.

Article 5 – Existing obligations

Nothing in this Charter may be interpreted as implying any right to engage in any activity or perform any action in contravention of the purposes of the Charter of the United Nations or other obligations under international law, including the principle of the sovereignty and territorial integrity of States.

Article 6 – Information

The Parties undertake to see to it that the authorities, organisations and persons concerned are informed of the rights and duties established by this Charter.

**PART II
OBJECTIVES AND PRINCIPLES
PURSUED IN ACCORDANCE WITH
ARTICLE 2, PARAGRAPH 1**

Article 7 – Objectives and principles

- 1 In respect of regional or minority languages, within the territories in which such languages are used and according to the situation of each language, the Parties shall base their policies, legislation and practice on the following objectives and principles:
 - a the recognition of the regional or minority languages as an expression of cultural wealth;
 - b the respect of the geographical area of each regional or minority language in order to ensure that existing or new administrative divisions do not constitute an obstacle to the promotion of the regional or minority language in question;
 - c the need for resolute action to promote regional or minority languages in order to safeguard them;
 - d the facilitation and/or encouragement of the use of regional or minority languages, in speech and writing, in public and private life;
 - e the maintenance and development of links, in the fields covered by this Charter, between groups using a regional or minority language and other groups in the State employing a language used in identical or similar form, as well as the establishment of cultural relations with other groups in the State using different languages;
 - f the provision of appropriate forms and means

Članak 4. – Postojeći režimi zaštite

- 1 Nijedan dio ove Povelje ne smije se shvatiti u smislu ograničavanja ili ukidanja bilo kojeg od prava koje jamči Europska konvencija o ljudskim pravima.
- 2 Odredbe ove Povelje neće se odnositi na bilo koje povlaštenije odredbe u pogledu položaja regionalnih ili manjinskih jezika, odnosno pravno stanje osoba koje pripadaju manjinama koje eventualno postoje kod ugovorne stranke, odnosno za koje su predviđeni odgovarajući bilateralni ili multilateralni sporazumi.

Članak 5. – Postojeće obveze

Nijedan dio ove Povelje ne smije se tumačiti kao da sadrži pravo za poduzimanje djelatnosti ili radnje koje je u suprotnosti sa ciljevima Povelje UN ili bilo koje druge obveze međunarodnog prava, uključivši načelo suverenosti i teritorijalne cjelovitosti država.

Članak 6. – Informiranje

Ugovorne stranke obvezuju se omogućiti informiranje zainteresiranih tijela vlasti, organizacija i osoba o pravima i dužnostima koje je uspostavila ova Povelja.

**DIO II.
CILJEVI I NAČELA
KOJI SE OSTVARUJU U SKLADU SA
ČLANKOM 2 STAVKOM 1.**

Članak 7. – Ciljevi i načela

- 1 U pogledu regionalnih ili manjinskih jezika na područjima na kojima se ti jezici rabe i u skladu sa položajem svakog jezika, ugovorne stranke zasnovat će njihovu politiku, zakonodavstvo i praksu na slijedećim ciljevima i načelima:
 - a priznanje regionalnog ili manjinskog jezika kao izraza kulturnog bogatstva;
 - b poštivanje integriteta zemljopisnog područja svakog regionalnog ili manjinskog jezika s ciljem osiguranja da postojeće ili nove administrativne podjele ne predstavljaju zapreku za promicanje odgovarajućeg regionalnog ili manjinskog jezika;
 - c potrebi za odlučnu akciju na promicanju regionalnih ili manjinskih jezika sa ciljem njihova očuvanja;
 - d pogodovanje i/ili poticanje uporabe regionalnih ili manjinskih jezika u govoru i pismu, u javnom i privatnom životu;
 - e održanje i razvoj veza na području koje pokriva ova Povelja, između grupa koje rabe regionalne ili manjinske jezike i drugih grupa u državi koje rabe jezik korišten u istom ili sličnom obliku, kao i uspostavljanje kulturnih veza sa drugim grupama u državi koje rabe druge jezike;
 - f poduzimanje odgovarajućih mjera u svrhu

- for the teaching and study of regional or minority languages at all appropriate stages;
- g the provision of facilities enabling non-speakers of a regional or minority language living in the area where it is used to learn it if they so desire;
- h the promotion of study and research on regional or minority languages at universities or equivalent institutions;
- i the promotion of appropriate types of transnational exchanges, in the fields covered by this Charter, for regional or minority languages used in identical or similar form in two or more States.
- 2 The Parties undertake to eliminate, if they have not yet done so, any unjustified distinction, exclusion, restriction or preference relating to the use of a regional or minority language and intended to discourage or endanger the maintenance or development of it. The adoption of special measures in favour of regional or minority languages aimed at promoting equality between the users of these languages and the rest of the population or which take due account of their specific conditions is not considered to be an act of discrimination against the users of more widely-used languages.
- 3 The Parties undertake to promote, by appropriate measures, mutual understanding between all the linguistic groups of the country and in particular the inclusion of respect, understanding and tolerance in relation to regional or minority languages among the objectives of education and training provided within their countries and encouragement of the mass media to pursue the same objective.
- 4 In determining their policy with regard to regional or minority languages, the Parties shall take into consideration the needs and wishes expressed by the groups which use such languages. They are encouraged to establish bodies, if necessary, for the purpose of advising the authorities on all matters pertaining to regional or minority languages.
- 5 The Parties undertake to apply, *mutatis mutandis*, the principles listed in paragraphs 1 to 4 above to non-territorial languages. However, as far as these languages are concerned, the nature and scope of the measures to be taken to give effect to this Charter shall be determined in a flexible manner, bearing in mind the needs and wishes, and respecting the traditions and characteristics, of the groups which use the languages concerned.
- nastave i izučavanja regionalnih ili manjinskih jezika na svim odgovarajućim stupnjevima;
- g davanje pogodnosti koje će omogućiti da osobe koje se ne služe regionalnim ili manjinskim jezikom, a žive na području gdje se on rabi, nauče taj jezik ako to žele;
- h poticanje izučavanja i istraživanja o regionalnim i manjinskim jezicima na sveučilištima ili odgovarajućim institucijama;
- i poticanje odgovarajućih vrsta međudržavnih razmjena u područjima na koje se odnosi ova Povelja za regionalne ili manjinske jezike koji su isti ili slični u dvije ili više država.
- 2 Ugovorne stranke obvezuju se eliminirati (ukoliko već to do sada nisu učinile) bilo koje neopravdane razlike, isključenja, ograničenja ili prednosti u odnosu na uporabu regionalnog ili manjinskog jezika sa ciljem obeshrabrivanja ili dovođenja u opasnost održanja ili razvoja regionalnog ili manjinskog jezika. Usvajanje posebnih mjera u korist regionalnih ili manjinskih jezika sa ciljem promicanja jednakosti između korisnika tih jezika i ostalog dijela pučanstva, odnosno mjera koje pravilno uzimaju u obzir njihove specifične uvjete ne smatra se aktom diskriminacije protiv korisnika jezika koji su u široj uporabi.
- 3 Ugovorne stranke obvezuju se promicati, svim odgovarajućim sredstvima, međusobno razumijevanje između svih jezičnih grupa u zemlji te naročito uključiti poštivanje, razumijevanje i snošljivost u pogledu regionalnih ili manjinskih jezika među ciljeve nastave i obrazovanja njihovih zemalja te davati potporu masovnim medijima da slijede iste ciljeve.
- 4 U određivanju njihove politike prema regionalnim ili manjinskim jezicima ugovorne stranke uzimat će u obzir potrebe i želje izražene od strane grupa koje rabe te jezike. Njih treba ohrabriti da uspostave tijela ukoliko je to potrebno u cilju savjetovanja državnih tijela u svim pitanjima koja se odnose na regionalne ili manjinske jezike.
- 5 Ugovorne stranke obvezuju se na primjenu *mutatis mutandis* načela navedenih u stavku od 1. do 4. i na neteritorijalne jezike. Međutim, što se tiče tih jezika priroda i opseg mjera koje treba poduzeti da bi se ostvarila ova Povelja treba odrediti na fleksibilan način, uzimajući u obzir potrebe i želje, te poštivajući tradicije i obilježja grupa koje rabe dotične jezike.

**PART III
MEASURES TO PROMOTE THE USE
OF REGIONAL OR MINORITY LANGUAGES
IN PUBLIC LIFE IN ACCORDANCE WITH
THE UNDERTAKINGS ENTERED INTO
UNDER ARTICLE 2, PARAGRAPH 2**

**DIO III.
MJERE ZA PROMICANJE UPORABE
REGIONALNIH ILI MANJINSKIH JEZIKA U
JAVNOM ŽIVOTU U SKLADU SA
OBVEZAMA NAVEDENIM
U ČLANKU 2. STAVKU 2.**

Article 8 – Education

- 1 With regard to education, the Parties undertake, within the territory in which such languages are used, according to the situation of each of these languages, and without prejudice to the teaching of the official language(s) of the State:
 - a i to make available pre-school education in the relevant regional or minority languages; or
 - ii to make available a substantial part of pre-school education in the relevant regional or minority languages; or
 - iii to apply one of the measures provided for under i and ii above at least to those pupils whose families so request and whose number is considered sufficient; or
 - iv if the public authorities have no direct competence in the field of pre-school education, to favour and/or encourage the application of the measures referred to under i to iii above;
- b i to make available primary education in the relevant regional or minority languages; or
 - ii to make available a substantial part of primary education in the relevant regional or minority languages; or
 - iii to provide, within primary education, for the teaching of the relevant regional or minority languages as an integral part of the curriculum; or
 - iv to apply one of the measures provided for under i to iii above at least to those pupils whose families so request and whose number is considered sufficient;
- c i to make available secondary education in the relevant regional or minority languages; or
 - ii to make available a substantial part of secondary education in the relevant regional or minority languages; or
 - iii to provide, within secondary education, for the teaching of the relevant regional or minority languages as an integral part of the curriculum; or
 - iv to apply one of the measures provided for under i to iii above at least to those pupils who, or where appropriate whose families, so wish in a number considered sufficient;
- d i to make available technical and vocational education in the relevant regional or minority languages; or
 - ii to make available a substantial part of technical and vocational education in the relevant regional or minority languages; or
 - iii to provide, within technical and vocational education, for the teaching of the relevant regional or minority languages as an integral part of the curriculum; or
 - iv to apply one of the measures provided for under i to iii above at least to those pupils who, or where appropriate whose families, so wish in a number considered sufficient;
- e i to make available university and other

Članak 8. – Obrazovanje

- 1 U pogledu obrazovanja ugovorne stranke obvezuju se da na području na kojem se ti jezici rabe, u skladu sa stanjem svakog od tih jezika i bez štete za nastavu službenih jezika:
 - a i omogućće predškolsko obrazovanje na odgovarajućem regionalnom ili manjinskom jeziku; ili
 - ii omogućće da se značajni dio predškolskog obrazovanja odvija na relevantnom regionalnom ili manjinskom jeziku; ili
 - iii primjene jednu od mjera navedenih gore pod i. i ii. barem na one učenike čije obitelji to zahtijevaju i čiji je broj dovoljan; ili
 - iv ako državna tijela nemaju izravnu nadležnost u području predškolskog obrazovanja daju prednost ili podrže primjenu mjera navedenih gore pod i. do iii.;
- b i učine dostupnim osnovno obrazovanje na relevantnim regionalnim ili manjinskim jezicima; ili
 - ii učine dostupnim značajan dio osnovnog obrazovanja na relevantnom regionalnom ili manjinskom jeziku; ili
 - iii poduzmu mjere u okviru osnovnog obrazovanja za nastavu relevantnog regionalnog ili manjinskog jezika kao integralnog dijela školskog programa; ili
 - iv primijene jednu od mjera predviđenih gore pod i. do iii. barem na one učenike čije obitelji to zahtijevaju, a čiji je broj dostatan;
- c i učine dostupnim dopunsko obrazovanje na relevantnom regionalnom ili manjinskom jeziku; ili
 - ii učine dostupnim znatan dio dopunskog obrazovanja na relevantnom regionalnom ili manjinskom jeziku; ili
 - iii poduzmu mjere u okviru dopunskog obrazovanja za nastavu relevantnog regionalnog ili manjinskog jezika kao integralnog dijela školskog programa; ili
 - iv primijene jednu od mjera predviđenih gore pod i. do iii. barem na one učenike koji, odnosno gdje to odgovara čije obitelji, to žele u dostatnom broju;
- d i učine dostupnim tehničko i stručno obrazovanje u relevantnom regionalnom ili manjinskom jeziku; ili
 - ii učine dostupnim znatan dio tehničkog i stručnog obrazovanja u relevantnom regionalnom ili manjinskom jeziku; ili
 - iii omogućće u okviru tehničkog i stručnog obrazovanja nastavu relevantnog regionalnog ili manjinskog jezika kao integralnog dijela školskog programa; ili
 - iv primijene jednu od mjera navedenih gore pod i. do iii. barem na one učenike koji odnosno čije obitelji to žele u broju koji se smatra dostatnim,
- e i učine dostupnim sveučilišno i drugo

- higher education in regional or minority languages; or
- ii to provide facilities for the study of these languages as university and higher education subjects; or
 - iii if, by reason of the role of the State in relation to higher education institutions, sub-paragraphs i and ii cannot be applied, to encourage and/or allow the provision of university or other forms of higher education in regional or minority languages or of facilities for the study of these languages as university or higher education subjects;
- f i to arrange for the provision of adult and continuing education courses which are taught mainly or wholly in the regional or minority languages; or
 - ii to offer such languages as subjects of adult and continuing education; or
 - iii if the public authorities have no direct competence in the field of adult education, to favour and/or encourage the offering of such languages as subjects of adult and continuing education;
- g to make arrangements to ensure the teaching of the history and the culture which is reflected by the regional or minority language;
 - h to provide the basic and further training of the teachers required to implement those of paragraphs a to g accepted by the Party;
 - i to set up a supervisory body or bodies responsible for monitoring the measures taken and progress achieved in establishing or developing the teaching of regional or minority languages and for drawing up periodic reports of their findings, which will be made public.
- 2 With regard to education and in respect of territories other than those in which the regional or minority languages are traditionally used, the Parties undertake, if the number of users of a regional or minority language justifies it, to allow, encourage or provide teaching in or of the regional or minority language at all the appropriate stages of education.

Article 9 – Judicial authorities

- 1 The Parties undertake, in respect of those judicial districts in which the number of residents using the regional or minority languages justifies the measures specified below, according to the situation of each of these languages and on condition that the use of the facilities afforded by the present paragraph is not considered by the judge to hamper the proper administration of justice:
- a in criminal proceedings:
 - i to provide that the courts, at the request of one of the parties, shall conduct the proceedings in the regional or minority languages; and/or
 - ii to guarantee the accused the right to use

visokoškolsko obrazovanje na regionalnom ili manjinskom jeziku; ili

- ii predvide olakšice za studiranje tih jezika kao nastavnih predmeta na sveučilištima i visokim školama; ili
 - iii ukoliko se zbog uloge države u visokoškolskom obrazovanju ne može primijeniti podstavak i. i ii. podstavku i/ili dopuste osnivanje sveučilišta i visokoškolskih ustanova na regionalnim ili manjinskim jezicima ili olakšice za studiranje tih jezika kao nastavnih predmeta na sveučilištima i visokim školama;
- f i omogućće otvaranje tečajeva za odrasle i za dopunsko obrazovanje na kojima će se nastava vršiti uglavnom ili u cjelini na regionalnim ili manjinskim jezicima; ili
 - ii ponude takve jezike kao predmete dopuskog obrazovanja i obrazovanja odraslih; ili
 - iii ukoliko državna tijela nemaju izravnu nadležnost na području obrazovanja odraslih olakšaju i/ili potaknu uvođenje takvih jezika kao predmeta dopuskog obrazovanja i obrazovanja odraslih;
- g poduzmu mjere koje će osigurati da nastava povijesti i kulture odražava značenje regionalnih ili manjinskih jezika;
 - h omogućće osnovno i dopunsko obrazovanje nastavnika potrebnih za primjenu onih stavaka od a) do g) koje je prihvatila ugovorna stranka;
 - i da uspostave nadzorno vijeće ili tijelo koje će biti odgovorno za nadzor mjera koje se poduzimaju te napretka postignutog u uspostavi ili razvitku nastave regionalnih ili manjinskih jezika te za sastavljanje povremenih izvješća o njihovim zapažanjima koja će se učiniti dostupnim javnosti.

- 2 U pogledu obrazovanja i što se tiče područja različitih od onih na kojima se regionalni ili manjinski jezici tradicionalno rabe ugovorne stranke se obvezuju da ukoliko broj korisnika tih jezika to opravdava, dopuste, potaknu ili organiziraju cjelokupnu nastavu na regionalnom ili manjinskom jeziku odnosno kao predmet na svim odgovarajućim stupnjevima obrazovanja.

Članak 9. – Sudbena tijela

- 1 Ugovorne stranke obvezuju se u pogledu onih područja sudova u kojima broj stalno nastanjenih osoba koje rabe regionalne ili manjinske jezike opravdava mjere navedene u tekstu koji slijedi prema stanju svakog od tih jezika te pod uvjetom da uporaba pogodnosti koje dodjeljuje ovaj stavak ne bude smatrana od strane sudaca kao zapreka za pravilno funkcioniranje sudbenih tijela, da:
- a u kaznenom postupku:
 - i omogućće da sudovi na zahtjev jedne od stranaka mogu voditi postupak na regionalnom ili manjinskom jeziku; i/ili
 - ii zajamče optuženome pravo uporabe

- his/her regional or minority language; and/or
- iii to provide that requests and evidence, whether written or oral, shall not be considered inadmissible solely because they are formulated in a regional or minority language; and/or
 - iv to produce, on request, documents connected with legal proceedings in the relevant regional or minority language, if necessary by the use of interpreters and translations involving no extra expense for the persons concerned;
- b in civil proceedings:
- i to provide that the courts, at the request of one of the parties, shall conduct the proceedings in the regional or minority languages; and/or
 - ii to allow, whenever a litigant has to appear in person before a court, that he or she may use his or her regional or minority language without thereby incurring additional expense; and/or
 - iii to allow documents and evidence to be produced in the regional or minority languages, if necessary by the use of interpreters and translations;
- c in proceedings before courts concerning administrative matters:
- i to provide that the courts, at the request of one of the parties, shall conduct the proceedings in the regional or minority languages; and/or
 - ii to allow, whenever a litigant has to appear in person before a court, that he or she may use his or her regional or minority language without thereby incurring additional expense; and/or
 - iii to allow documents and evidence to be produced in the regional or minority languages, if necessary by the use of interpreters and translations;
- d to take steps to ensure that the application of sub-paragraphs i and iii of paragraphs b and c above and any necessary use of interpreters and translations does not involve extra expense for the persons concerned.
- 2 The Parties undertake:
- a not to deny the validity of legal documents drawn up within the State solely because they are drafted in a regional or minority language; or
 - b not to deny the validity, as between the parties, of legal documents drawn up within the country solely because they are drafted in a regional or minority language, and to provide that they can be invoked against interested third parties who are not users of these languages on condition that the contents of the document are made known to them by the person(s) who invoke(s) it; or
 - c not to deny the validity, as between the parties,
- njegovog/njezinog regionalnog ili manjinskog jezika; i/ili
- iii omogućće da podnesci i dokazi, bez obzira da li su pisani ili usmeni, ne budu odbačeni samo zbog toga što su sastavljeni na regionalnom ili manjinskom jeziku; i/ili
 - iv da izdaju na zahtjev isprave vezane uz pravne postupke na relevantnom regionalnom ili manjinskom jeziku, odnosno da ih učine dostupnim preko tumača i prijevoda bez da zainteresirane osobe zato snose dodatne troškove;
- b u građanskom postupku:
- i osiguraju da sudovi na zahtjev jedne od stranaka mogu voditi postupak na regionalnom ili manjinskom jeziku; i/ili
 - ii dopuste, svaki puta kada se stranka treba osobno pojaviti pred sudom da ona može uporabiti svoj regionalni ili manjinski jezik bez da zato snosi dodatne troškove; i/ili
 - iii da omogućće da se isprave i dokazna sredstva mogu predočiti na regionalnom ili manjinskom jeziku, odnosno da se to učini preko tumača i prijevoda;
- c u postupcima pred sudovima koji rješavaju upravne predmete:
- i da osiguraju da sudovi na zahtjev jedne od stranaka mogu voditi postupak na regionalnom ili manjinskom jeziku; i/ili
 - ii dopuste, svaki puta kada se stranka treba osobno pojaviti pred sudom da ona može uporabiti svoj regionalni ili manjinski jezik bez da zato snosi dodatne troškove; i/ili
 - iii omogućće da se isprave i dokazna sredstva mogu predočiti na regionalnom ili manjinskom jeziku, odnosno da se to učini preko tumača i prijevoda;
- d da poduzmu korake sa ciljem da primjena podstavka i. i iii. iz gore navedenih stavaka b) i c) te svaka neophodna primjena usluge tumača i prijevoda ne izazove dodatne troškove za zainteresirane osobe.
- 2 Ugovorne stranke se obvezuju:
- a da ne osporavaju valjanost pravnih isprava izdatih na području države samo iz razloga što su sastavljene u regionalnom ili manjinskom jeziku; ili
 - b da ne osporavaju valjanost privatnih pravnih isprava izdatih (sastavljenih) na području države samo iz razloga što su sastavljene na regionalnom ili manjinskom jeziku te da osiguraju da se svaka od njih može pozvati protiv zainteresirane treće strane koja ne rabi te jezike pod uvjetom da su one bile poznate sa sadržajem isprave od strane osobe koja se na nju poziva; ili
 - c da ne osporavaju valjanost privatnih pravnih

of legal documents drawn up within the country solely because they are drafted in a regional or minority language.

- 3 The Parties undertake to make available in the regional or minority languages the most important national statutory texts and those relating particularly to users of these languages, unless they are otherwise provided.

Article 10 – Administrative authorities and public services

- 1 Within the administrative districts of the State in which the number of residents who are users of regional or minority languages justifies the measures specified below and according to the situation of each language, the Parties undertake, as far as this is reasonably possible:
 - a
 - i to ensure that the administrative authorities use the regional or minority languages; or
 - ii to ensure that such of their officers as are in contact with the public use the regional or minority languages in their relations with persons applying to them in these languages; or
 - iii to ensure that users of regional or minority languages may submit oral or written applications and receive a reply in these languages; or
 - iv to ensure that users of regional or minority languages may submit oral or written applications in these languages; or
 - v to ensure that users of regional or minority languages may validly submit a document in these languages;
 - b to make available widely used administrative texts and forms for the population in the regional or minority languages or in bilingual versions;
 - c to allow the administrative authorities to draft documents in a regional or minority language.
- 2 In respect of the local and regional authorities on whose territory the number of residents who are users of regional or minority languages is such as to justify the measures specified below, the Parties undertake to allow and/or encourage:
 - a the use of regional or minority languages within the framework of the regional or local authority;
 - b the possibility for users of regional or minority languages to submit oral or written applications in these languages;
 - c the publication by regional authorities of their official documents also in the relevant regional or minority languages;
 - d the publication by local authorities of their official documents also in the relevant regional or minority languages;
 - e the use by regional authorities of regional or minority languages in debates in their assemblies, without excluding, however, the use of the official language(s) of the State;
 - f the use by local authorities of regional or

isprava sastavljenih na području države samo zbog toga što su one sastavljene na regionalnom ili manjinskom jeziku.

- 3 Ugovorne stranke obvezuju se učiniti dostupnim najvažnije nacionalne ustavno-pravne tekstove te one tekstove koji se odnose na korisnike tih jezika u izdanjima na regionalnim i manjinskim jezicima, osim ukoliko je to već učinjeno.

Članak 10. – Upravna tijela i javne službe

- 1 U okviru upravnih područja države na kojima broj stalno nastanjenih osoba koje se koriste regionalnim ili manjinskim jezicima opravdava mjere koje se navode u tekstu koji slijedi te obzirom na stanje svakog jezika ugovorne stranke se obvezuju u mjeri koja odgovara mogućnostima na:
 - a
 - i osiguranje da upravna tijela rabe regionalne ili manjinske jezike; ili
 - ii osiguravanje da svaki od tih javnih službenika koji dolazi u kontakt sa javnošću rabi regionalni ili manjinski jezik u svojim kontaktima sa osobama koje se njima služe; ili
 - iii osiguravanje da korisnici regionalnih ili manjinskih jezika mogu podnositi usmene ili pisane molbe (zahtjeve) te dobiti odgovor u tim jezicima; ili
 - iv osiguravanje da korisnici regionalnih ili manjinskih jezika mogu podnositi usmene ili pisane zahtjeve na tim jezicima; ili
 - v osiguravanje da korisnici regionalnih ili manjinskih jezika mogu valjano podnositi isprave na tim jezicima;
 - b učine dostupnim javnosti one upravne tekstove i obrasce koji su u široj uporabi na regionalnim ili manjinskim jezicima ili u dvojezičnoj verziji;
 - c dopuste upravnim tijelima da sastavljaju akte na regionalnom ili manjinskom jeziku.
- 2 Ugovorne stranke se obvezuju da dopuste i/ili potaknu obzirom na lokalna i regionalna tijela vlasti na čijem je području broj stalnih stanovnika koji rabe regionalni ili manjinski jezik takav da opravdava mjere koje se preciziraju u dolje navedenom tekstu:
 - a uporabu regionalnog ili manjinskog jezika na području mjesne nadležnosti regionalnog ili lokalnog tijela,
 - b mogućnost za korisnike regionalnih ili manjinskih jezika da podnose usmene ili pisane zahtjeve u tim jezicima;
 - c objavljivanje službenih isprava regionalnih tijela i na relevantnom regionalnom ili manjinskom jeziku;
 - d objavljivanje službenih isprava lokalnih tijela i na relevantnom regionalnom ili manjinskom jeziku;
 - e uporabu u raspravama na skupštinama (vijećima) od strane regionalnih tijela regionalnih ili manjinskih jezika, bez da se isključi uporaba službenog jezika države;
 - f uporabu regionalnog ili manjinskog jezika u

- minority languages in debates in their assemblies, without excluding, however, the use of the official language(s) of the State;
- g the use or adoption, if necessary in conjunction with the name in the official language(s), of traditional and correct forms of place-names in regional or minority languages.
- 3 With regard to public services provided by the administrative authorities or other persons acting on their behalf, the Parties undertake, within the territory in which regional or minority languages are used, in accordance with the situation of each language and as far as this is reasonably possible:
- a to ensure that the regional or minority languages are used in the provision of the service; or
- b to allow users of regional or minority languages to submit a request and receive a reply in these languages; or
- c to allow users of regional or minority languages to submit a request in these languages.
- 4 With a view to putting into effect those provisions of paragraphs 1, 2 and 3 accepted by them, the Parties undertake to take one or more of the following measures:
- a translation or interpretation as may be required;
- b recruitment and, where necessary, training of the officials and other public service employees required;
- c compliance as far as possible with requests from public service employees having a knowledge of a regional or minority language to be appointed in the territory in which that language is used.
- 5 The Parties undertake to allow the use or adoption of family names in the regional or minority languages, at the request of those concerned.
- raspravama skupština lokalnih tijela bez da se isključuje uporaba službenog jezika države;
- g uporaba ili uvođenje ukoliko se to ukaže neophodnim zajedno sa nazivom na službenom jeziku tradicionalnih i ispravnih oblika imena mjesta na regionalnim ili manjinskim jezicima.
- 3 Ugovorne stranke se obvezuju da u pogledu javnih službi koje su ustanovljene od strane upravne vlasti ili u pogledu osoba koje djeluju u njihovo ime na području na kome se rabe regionalni ili manjinski jezici, te u skladu sa stanjem svakog jezika i u okviru mogućnosti:
- a omogućuje da se regionalni ili manjinski jezici rabe u pružanju usluga javnih službi; ili
- b da dopuste korisnicima regionalnih ili manjinskih jezika da podnose zahtjeve i primaju odgovore na njih u tim jezicima; ili
- c dopuste korisnicima regionalnih ili manjinskih jezika da podnose zahtjeve na tim jezicima.
- 4 Da bi se ostvarile one odredbe stavka 1., 2. i 3. koje su one prihvatile ugovorne stranke obvezuju se da poduzmu jednu ili više od slijedećih mjera:
- a prevođenje ili korišćenje tumača prema potrebi;
- b primanje u službu te kada se ukaže potreba dopunsko obrazovanje javnih službenika te drugih osoba u javnoj službi;
- c davanje suglasnosti prema mogućnosti za zahtjeve javnih službenika koji poznaju regionalne ili manjinske jezike da budu postavljeni na području na kojem se ti jezici rabe.
- 5 Ugovorne stranke obvezuju se da dopuste uporabu ili usvajanje prezimena na regionalnim ili manjinskim jezicima na zahtjev zainteresiranih osoba.

Article 11 – Media

- 1 The Parties undertake, for the users of the regional or minority languages within the territories in which those languages are spoken, according to the situation of each language, to the extent that the public authorities, directly or indirectly, are competent, have power or play a role in this field, and respecting the principle of the independence and autonomy of the media:
- a to the extent that radio and television carry out a public service mission:
- i to ensure the creation of at least one radio station and one television channel in the regional or minority languages; or
- ii to encourage and/or facilitate the creation of at least one radio station and one television channel in the regional or minority languages; or
- iii to make adequate provision so that broadcasters offer programmes in the regional or minority languages;
- Članak 11. – Javni mediji
- 1 Ugovorne stranke se obvezuju da za korisnike regionalnih ili manjinskih jezika na području na kojima se oni govore u skladu sa stanjem svakog jezika te ovisno o nadležnosti koju ima javna vlast izravno ili neizravno u toj oblasti, te poštujući načelo neovisnosti i autonomije medija:
- a u mjeri u kojoj radio i televizija imaju karakter javne službe:
- i osiguravaju osnivanje bar jedne radio postaje i jednog televizijskog kanala na regionalnom ili manjinskom jeziku, ili
- ii osiguravaju i/ili olakšavaju osnivanje bar jedne radio postaje i jednog televizijskog kanala na regionalnom ili manjinskom jeziku, ili
- iii sačine adekvatne odredbe s ciljem da odgovorni za radio emisije ponude programe na regionalnim ili manjinskim

- b i to encourage and/or facilitate the creation of at least one radio station in the regional or minority languages; or
- ii to encourage and/or facilitate the broadcasting of radio programmes in the regional or minority languages on a regular basis;
- c i to encourage and/or facilitate the creation of at least one television channel in the regional or minority languages; or
- ii to encourage and/or facilitate the broadcasting of television programmes in the regional or minority languages on a regular basis;
- d to encourage and/or facilitate the production and distribution of audio and audiovisual works in the regional or minority languages;
- e i to encourage and/or facilitate the creation and/or maintenance of at least one newspaper in the regional or minority languages; or
- ii to encourage and/or facilitate the publication of newspaper articles in the regional or minority languages on a regular basis;
- f i to cover the additional costs of those media which use regional or minority languages, wherever the law provides for financial assistance in general for the media; or
- ii to apply existing measures for financial assistance also to audiovisual productions in the regional or minority languages;
- g to support the training of journalists and other staff for media using regional or minority languages.
- 2 The Parties undertake to guarantee freedom of direct reception of radio and television broadcasts from neighbouring countries in a language used in identical or similar form to a regional or minority language, and not to oppose the retransmission of radio and television broadcasts from neighbouring countries in such a language. They further undertake to ensure that no restrictions will be placed on the freedom of expression and free circulation of information in the written press in a language used in identical or similar form to a regional or minority language. The exercise of the above-mentioned freedoms, since it carries with it duties and responsibilities, may be subject to such formalities, conditions, restrictions or penalties as are prescribed by law and are necessary in a democratic society, in the interests of national security, territorial integrity or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, for the protection of the reputation or rights of others, for preventing disclosure of information received in confidence, or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary.
- 3 The Parties undertake to ensure that the interests of the users of regional or minority languages are represented or taken into account within such
- jezicima;
- b i da potaknu i/ili olakšaju osnivanje bar jedne radio stanice na regionalnom ili manjinskom jeziku, ili
- ii da potaknu i/ili olakšaju emitiranje radio programa na regionalnim ili manjinskim jezicima na redovnoj osnovi;
- c i da potaknu i/ili olakšaju osnivanje bar jednog televizijskog kanala na regionalnom ili manjinskom jeziku, ili
- ii da potaknu i/ili olakšaju odašiljanje televizijskih programa na regionalnim ili manjinskim jezicima na redovnoj osnovi;
- d da potaknu i/ili olakšaju proizvodnju i distribuciju audio i audiovizuelnih ostvarenja na regionalnim ili manjinskim jezicima;
- e i da potaknu i/ili olakšaju osnivanje i/ili održanje bar jednog novinskog glasila na regionalnim ili manjinskim jezicima; ili
- ii da potaknu i/ili olakšaju objavljivanje novinskih članaka na regionalnim ili manjinskim jezicima na redovnoj osnovi;
- f i da snose dodatne troškove za one medije koji rabe regionalne ili manjinske jezike, kada god zakonski propisi predviđaju mogućnost financijske podrške medijima; ili
- ii primjenjuje postojeće mjere za financijsku potporu i na audiovizuelnu proizvodnju na regionalnim ili manjinskim jezicima;
- g da pomažu obrazovanje (doškoloavanje) novinara i drugog osoblja u medijima koja rabe regionalne ili manjinske jezike.
- 2 Ugovorne stranke se obvezuju zajamčiti slobodu izravnog prijema radio i televizijskih emisija iz susjednih zemalja na jeziku koji se rabi u istom ili sličnom obliku kao i regionalni ili manjinski jezik dotične zemlje, te da se ne suprotstavljaju preuzimanju radio i televizijskih emisija od strane susjednih zemalja na tim jezicima. Također se one obvezuju osigurati da se neće uvoditi nikakva ograničenja za slobodu izražavanja i slobodni protok informacija u tisku na jeziku koji se rabi u istoj ili sličnoj formi kao i regionalni ili manjinski jezik dotične zemlje. Ove gore navedene slobode obzirom da su vezane uz dužnosti i obveze mogu se podvrgavati formalnostima, preduvjetima, ograničenjima ili kaznenim mjerama prema zakonskim propisima i potrebama demokratskog društva, te u interesu državne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javnog reda, zatim za prevenciju nereda i zločina, za zaštitu zdravlja i morala, za zaštitu ugleda ili prava drugih osoba, za zaštitu povjerljivih informacija ili za održavanje autoriteta i nepristranosti sudstva.
- 3 Ugovorne stranke se obvezuju osigurati da će interesi korisnika regionalnih ili manjinskih jezika biti predstavljeni ili uzeti u obzir u okviru

bodies as may be established in accordance with the law with responsibility for guaranteeing the freedom and pluralism of the media.

Article 12 – Cultural activities and facilities

- 1 With regard to cultural activities and facilities – especially libraries, video libraries, cultural centres, museums, archives, academies, theatres and cinemas, as well as literary work and film production, vernacular forms of cultural expression, festivals and the culture industries, including inter alia the use of new technologies – the Parties undertake, within the territory in which such languages are used and to the extent that the public authorities are competent, have power or play a role in this field:
 - a to encourage types of expression and initiative specific to regional or minority languages and foster the different means of access to works produced in these languages;
 - b to foster the different means of access in other languages to works produced in regional or minority languages by aiding and developing translation, dubbing, post-synchronisation and subtitling activities;
 - c to foster access in regional or minority languages to works produced in other languages by aiding and developing translation, dubbing, post-synchronisation and subtitling activities;
 - d to ensure that the bodies responsible for organising or supporting cultural activities of various kinds make appropriate allowance for incorporating the knowledge and use of regional or minority languages and cultures in the undertakings which they initiate or for which they provide backing;
 - e to promote measures to ensure that the bodies responsible for organising or supporting cultural activities have at their disposal staff who have a full command of the regional or minority language concerned, as well as of the language(s) of the rest of the population;
 - f to encourage direct participation by representatives of the users of a given regional or minority language in providing facilities and planning cultural activities;
 - g to encourage and/or facilitate the creation of a body or bodies responsible for collecting, keeping a copy of and presenting or publishing works produced in the regional or minority languages;
 - h if necessary, to create and/or promote and finance translation and terminological research services, particularly with a view to maintaining and developing appropriate administrative, commercial, economic, social, technical or legal terminology in each regional or minority language.
- 2 In respect of territories other than those in which the regional or minority languages are traditionally used, the Parties undertake, if the number of users of a regional or minority language justifies it, to allow, encourage and/or

onih tijela koje će se ustrojiti u skladu sa pravnim propisima sa ciljem da se zajamči sloboda i pluralizam medija.

Članak 12. – Kulturne aktivnosti i ustanove

- 1 Ugovorne stranke se obvezuju u pogledu kulturnih aktivnosti i ustanova - naročito knjižnica, videoteka, kulturnih centara, muzeja, arhiva, akademija, kazališta i kina kao i u pogledu književnih djela i filmova, govornih oblika kulturnog izražavanja, festivala i kulturne industrije, uključivši inter alia uporabu novih tehnologija - na području na kojem se takvi jezici rabe te u mjeri u kojoj su javne vlasti nadležne, imaju vlast, odnosno ulogu na tom polju da:
 - a ohrabruju one oblike izražavanja i inicijative koji su specifični za regionalne ili manjinske jezike te da učine dostupnim na različite načine djela proizvedena na tim jezicima;
 - b potiču dostupnost radova proizvedenih na regionalnim ili manjinskim jezicima u drugim jezicima putem pomaganja i razvoja prevođenja, dubliranja, postsinhroniziranja i prevođenja filmova;
 - c učine dostupnim djela proizvedena u drugim jezicima u regionalnim ili manjinskim jezicima preko pomaganja i razvoja prevođenja, dubliranja, postsinhronizacije i prevođenja filmova;
 - d osiguraju da tijela odgovorna za organizaciju ili pomaganje kulturnih aktivnosti različite vrste uzimaju u obzir u odgovarajućoj mjeri znanje i uporabu regionalnih ili manjinskih jezika i kultura u svim pothvatima koje one potiču ili kojima pružaju potporu;
 - e promiču mjere sa ciljem da tijela koja su odgovorna za organiziranje ili pomaganje kulturnih aktivnosti raspolažu osobljem koje poznaje u potpunosti odgovarajuće regionalne ili manjinske jezike, kao i jezike ostalog dijela stanovništva;
 - f ohrabruju izravno sudjelovanje predstavnika korisnika odgovarajućeg regionalnog ili manjinskog jezika u organizaciji kulturnih ustanova ili u planiranju kulturnih aktivnosti;
 - g ohrabruju i/ili olakšavaju osnivanje tijela odgovornih za sakupljanje, arhiviranje, predstavljanje ili objavljivanje djela proizvedenih u regionalnim ili manjinskim jezicima;
 - h ako se ukaže potreba osnivaju i/ili promiču i financiraju prevođenje i službe koje se bave terminološkim istraživanjima, naročito u pogledu održavanja i razvijanja odgovarajuće upravne, trgovačke, gospodarske, socijalne, tehničke ili pravne terminologije u svakom regionalnom ili manjinskom jeziku.
- 2 Ugovorne stranke obvezuju se da u odnosu na područja koja su izvan onih u kojima se tradicionalno rabe regionalni ili manjinski jezici ukoliko broj korisnika to opravdava dopuste, ohrabruju i/ili omogućue odgovarajuće kulturne

provide appropriate cultural activities and facilities in accordance with the preceding paragraph.

- 3 The Parties undertake to make appropriate provision, in pursuing their cultural policy abroad, for regional or minority languages and the cultures they reflect.

Article 13 – Economic and social life

- 1 With regard to economic and social activities, the Parties undertake, within the whole country:

- a to eliminate from their legislation any provision prohibiting or limiting without justifiable reasons the use of regional or minority languages in documents relating to economic or social life, particularly contracts of employment, and in technical documents such as instructions for the use of products or installations;
- b to prohibit the insertion in internal regulations of companies and private documents of any clauses excluding or restricting the use of regional or minority languages, at least between users of the same language;
- c to oppose practices designed to discourage the use of regional or minority languages in connection with economic or social activities;
- d to facilitate and/or encourage the use of regional or minority languages by means other than those specified in the above subparagraphs.

- 2 With regard to economic and social activities, the Parties undertake, in so far as the public authorities are competent, within the territory in which the regional or minority languages are used, and as far as this is reasonably possible:

- a to include in their financial and banking regulations provisions which allow, by means of procedures compatible with commercial practice, the use of regional or minority languages in drawing up payment orders (cheques, drafts, etc.) or other financial documents, or, where appropriate, to ensure the implementation of such provisions;
- b in the economic and social sectors directly under their control (public sector), to organise activities to promote the use of regional or minority languages;
- c to ensure that social care facilities such as hospitals, retirement homes and hostels offer the possibility of receiving and treating in their own language persons using a regional or minority language who are in need of care on grounds of ill-health, old age or for other reasons;
- d to ensure by appropriate means that safety instructions are also drawn up in regional or minority languages;
- e to arrange for information provided by the competent public authorities concerning the rights of consumers to be made available in regional or minority languages.

aktivnosti i pogodnosti u skladu sa prethodnim stavkom.

- 3 Ugovorne stranke obvezuju se da provodeći svoju kulturnu politiku u inozemstvu uzimaju u obzir na odgovarajući način regionalne ili manjinske jezike te kulturu koju oni reflektiraju.

Članak 13. – Gospodarski i socijalni život

- 1 Ugovorne stranke obvezuju se da u pogledu gospodarskih i socijalnih aktivnosti na cijelom državnom području:

- a isključe iz njihovog zakonodavstva bilo koju odredbu koja zabranjuje ili ograničava bez opravdanog razloga uporabu regionalnog ili manjinskog jezika u ispravama koje se odnose na gospodarski ili socijalni život, naročito u pogledu radnih ugovora te tehničkih isprava kao što su napuci za uporabu proizvoda ili uređaja;
- b onemogućuje uključivanje bilo kojih klauzula koje isključuju ili ograničavaju uporabu regionalnih ili manjinskih jezika, barem između korisnika istog jezika u internim pravilima poduzeća te u privatnim ispravama;
- c suprotstave postupcima zasnovanim s ciljem da se obeshrabri uporaba regionalnih ili manjinskih jezika u svezi gospodarskih ili socijalnih djelatnosti;
- d olakšaju i/ili ohrabre uporabu regionalnih ili manjinskih jezika i drugim sredstvima osim onih koji su navedeni u gornjim stavicama.

- 2 Ugovorne stranke se obvezuju da u pogledu gospodarskih i socijalnih djelatnosti u mjeri u kojoj su za njih nadležne javne vlasti te na području na kojem se rabe regionalni manjinski jezici te u okviru mogućnosti:

- a uključe u njihovu financijsku i bankovnu regulativu, odredbe koje dopuštaju putem procedura koje su podudarne trgovačkoj praksi, uporabu regionalnih ili manjinskih jezika u sastavljanju platežnih naloga (čekova, mjenica itd.) ili drugih financijskih dokumenata, odnosno prema potrebi da osiguraju primjenu takvih odredbi;
- b u gospodarskim i socijalnim sektorima koji su izravno pod njihovim nadzorom (javni sektor) organiziraju djelatnosti s ciljem promicanja uporabe regionalnih ili manjinskih jezika;
- c osiguraju da ustanove socijalne skrbi kao što su bolnice, mirovinski domovi ili prihvatilišta ponude mogućnost primanja i liječenja u njihovom vlastitom jeziku osoba koje rabe regionalne ili manjinske jezike, a kojima je potrebna skrb zbog lošeg zdravlja, starosti ili zbog drugih razloga;
- d osiguraju na odgovarajući način da su sigurnosni napuci dostupni i na regionalnim ili manjinskim jezicima;
- e poduzmu mjere za informiranje o pravima potrošača za koja se brine nadležna javna vlast na regionalnim ili manjinskim jezicima.

Article 14 – Transfrontier exchanges

The Parties undertake:

- a to apply existing bilateral and multilateral agreements which bind them with the States in which the same language is used in identical or similar form, or if necessary to seek to conclude such agreements, in such a way as to foster contacts between the users of the same language in the States concerned in the fields of culture, education, information, vocational training and permanent education;
- b for the benefit of regional or minority languages, to facilitate and/or promote co-operation across borders, in particular between regional or local authorities in whose territory the same language is used in identical or similar form.

Članak 14. – Prekogranična kulturna razmjena

Ugovorne stranke se obvezuju:

- a da primjenjuju postojeće bilateralne i multilateralne sporazume koji ih povezuju sa državama u kojima se isti jezik rabi u istom ili sličnom obliku, ili ukoliko se ukaže potreba da nastoje zaključiti takve sporazume s ciljem da se podupiru kontakti između korisnika istog jezika u odgovarajućim državama na područjima kulture, obrazovanja, informiranja, stručnog obrazovanja i doškovanja;
- b da olakšavaju i promiču prekograničnu suradnju u korist regionalnih ili manjinskih jezika naročito između regionalnih i lokalnih vlasti na čijem se području rabi isti jezik u istom ili sličnom obliku.

PART IV APPLICATION OF THE CHARTER

Article 15 – Periodical reports

- 1 The Parties shall present periodically to the Secretary General of the Council of Europe, in a form to be prescribed by the Committee of Ministers, a report on their policy pursued in accordance with Part II of this Charter and on the measures taken in application of those provisions of Part III which they have accepted. The first report shall be presented within the year following the entry into force of the Charter with respect to the Party concerned, the other reports at three-yearly intervals after the first report.
- 2 The Parties shall make their reports public.

Article 16 – Examination of the reports

- 1 The reports presented to the Secretary General of the Council of Europe under Article 15 shall be examined by a committee of experts constituted in accordance with Article 17.
- 2 Bodies or associations legally established in a Party may draw the attention of the committee of experts to matters relating to the undertakings entered into by that Party under Part III of this Charter. After consulting the Party concerned, the committee of experts may take account of this information in the preparation of the report specified in paragraph 3 below. These bodies or associations can furthermore submit statements concerning the policy pursued by a Party in accordance with Part II.
- 3 On the basis of the reports specified in paragraph 1 and the information mentioned in paragraph 2, the committee of experts shall prepare a report for the Committee of Ministers. This report shall be accompanied by the comments which the Parties have been requested to make and may be made public by the Committee of Ministers.

DIO IV. PRIMJENA POVELJE

Članak 15. – Periodična izvješća

- 1 Ugovorne stranke podnose će periodično glavnom tajniku Vijeća Europe u formi koju će propisati Odbor ministara izvješća o njihovoj politici koju provode u skladu sa Dijelom II. ove Povelje te o mjerama koje su poduzele primjenjujući one odredbe Dijela III. koje su prihvatile. Prvo izvješće treba podnijeti u roku godine dana nakon stupanja na snagu Povelje u odnosu na ugovornu stranku, a druga izvješća u razdoblju od tri godine nakon prvog izvješća.
- 2 Ugovorne stranke će poduzeti mjere da njihova izvješća budu dostupna javnosti.

Članak 16. – Ispitivanje izvješća

- 1 Izvješća koja se podnose glavnom tajniku Vijeća Europe u primjeni članka 15. razmatrat će komisija stručnjaka koja će biti sastavljena u skladu sa člankom 17.
- 2 Tijela ili udruge koji legalno postoje u ugovornoj stranci smiju upozoriti komisiju stručnjaka na predmete koji se odnose na pothvate koje poduzima ugovorna stranka obzirom na Dio III. ove Povelje. Nakon konzultiranja ugovorne stranke komisija stručnjaka smije uzeti u obzir ovu informaciju u pripremanju izvješća razrađenih u stavku 3. dolje. Ova tijela ili udruge također mogu podnositi izjave koje se odnose na politiku koju provode ugovorne stranke u skladu sa Dijelom II.
- 3 Na temelju izvješća razrađenih u stavku 1. i informacije spomenute u stavku 2. komisija stručnjaka pripremit će izvješće za Odbor ministara. Ovo izvješće treba popratiti komentarima koje su ugovorne stranke zamoljene učiniti te se mogu učiniti dostupnim javnosti od strane Odbora ministara.

- 4 The report specified in paragraph 3 shall contain in particular the proposals of the committee of experts to the Committee of Ministers for the preparation of such recommendations of the latter body to one or more of the Parties as may be required.
 - 5 The Secretary General of the Council of Europe shall make a two-yearly detailed report to the Parliamentary Assembly on the application of the Charter.
- 4 Izvješće navedeno u stavku 3. treba sadržavati naročito prijedloge komisije stručnjaka upućene Odboru ministara za pripremu onih preporuka koje će ovo zadnje tijelo uputiti po potrebi jednoj od ugovornih stranaka.
 - 5 Glavni tajnik Vijeća Europe uputit će svake dvije godine detaljno izvješće Parlamentarnoj skupštini u pogledu primjene ove Povelje.

Article 17 – Committee of experts

- 1 The committee of experts shall be composed of one member per Party, appointed by the Committee of Ministers from a list of individuals of the highest integrity and recognised competence in the matters dealt with in the Charter, who shall be nominated by the Party concerned.
 - 2 Members of the committee shall be appointed for a period of six years and shall be eligible for reappointment. A member who is unable to complete a term of office shall be replaced in accordance with the procedure laid down in paragraph 1, and the replacing member shall complete his predecessor's term of office.
 - 3 The committee of experts shall adopt rules of procedure. Its secretarial services shall be provided by the Secretary General of the Council of Europe.
- 1 Komisija stručnjaka bit će sastavljena od po jednog člana iz svake ugovorne stranke imenovanog od strane Odbora ministara na temelju liste pojedinaca koji posjeduju najviši moralni integritet i priznatu stručnost u predmetima koje razrađuje Povelja, a koje predlaže ugovorna stranka.
 - 2 Članovi komisije imenovat će se za razdoblje od šest godina i mogu biti ponovno izabrani. Onaj član komisije koji nije u stanju do kraja ispuniti svoj mandat bit će zamijenjen u skladu sa postupkom utvrđenim u stavku 1. te će član koji ga zamjenjuje dovršiti njegov mandat.
 - 3 Komisija stručnjaka usvojiti će svoj poslovnik. Njezino tajništvo, odnosno tehničke službe organizirat će glavni tajnik Vijeća Europe.

PART V FINAL PROVISIONS

Article 18

This Charter shall be open for signature by the member States of the Council of Europe. It is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 19

- 1 This Charter shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which five member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Charter in accordance with the provisions of Article 18.
- 2 In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Charter shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 20

- 1 After the entry into force of this Charter, the Committee of Ministers of the Council of Europe may invite any State not a member of the Council of Europe to accede to this Charter.

DIO V. ZAKLJUČNE ODREDBE

Članak 18.

Ova Povelja otvorena je za potpisivanje državama članicama Vijeća Europe. Ona podliježe ratifikaciji, prihvaćanju ili odobrenju. Isprave o ratifikaciji, prihvaćanju ili odobrenju polažu se kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

Članak 19.

- 1 Ova Povelja stupa na snagu na prvi dan mjeseca koji slijedi nakon isteka roka od tri mjeseca iza datuma na koji su pet država članica Vijeća Europe izrazile njihovu suglasnost da prihvaćaju Povelju u skladu s odredbama članka 18.
- 2 Povelja će stupiti na snagu prvog dana u mjesecu koji slijedi nakon isteka razdoblja od tri mjeseca nakon datuma polaganja isprave o ratifikaciji, prihvaćanju ili odobrenju za one države članice koje budu nakon toga izrazile svoju želju da se vežu njenim odredbama.

Članak 20.

- 1 Nakon stupanja na snagu ove Povelje, Odbor ministara Vijeća Europe može uputiti poziv bilo kojoj državi koja nije član Vijeća Europe da prihvati ovu Povelju.

- 2 In respect of any acceding State, the Charter shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 U pogledu tih država koje pristupaju Povelji, ona će stupiti na snagu prvog dana u mjesecu koji slijedi nakon isteka razdoblja od tri mjeseca poslije datuma polaganja isprave o prihvatanju kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

Article 21

- 1 Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, make one or more reservations to paragraphs 2 to 5 of Article 7 of this Charter. No other reservation may be made.
- 2 Any Contracting State which has made a reservation under the preceding paragraph may wholly or partly withdraw it by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall take effect on the date of receipt of such notification by the Secretary General.
- 1 Bilo koja država može u vrijeme potpisivanja ili kod deponiranja ratifikacionog instrumenta prihvatanja, potvrde ili pristupanja staviti jednu ili više rezervi u odnosu na stavak 2. do 5. članka 7. ove Povelje. Stavljanje drugih rezervi nije dozvoljeno.
- 2 Bilo koja država koja je izrazila svoje rezerve u smislu prethodnog stavka smije ih u potpunosti ili djelomično povući putem notifikacije koja se upućuje glavnom tajniku Vijeća Europe. Povlačenje stupa na snagu na datum prijema takve notifikacije od strane glavnog tajnika.

Article 22

- 1 Any Party may at any time denounce this Charter by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of six months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.
- 1 Bilo koja ugovorna stranka može u bilo koje vrijeme otkazati ovu Povelju putem notifikacije koja se upućuje glavnom tajniku Vijeća Europe.
- 2 Takvo otkazivanje stupa na snagu prvog dana u mjesecu koji slijedi nakon isticanja razdoblja od šest mjeseci od datuma prijema notifikacije od strane glavnog tajnika.

Article 23

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council and any State which has acceded to this Charter of:

- a any signature;
- b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c any date of entry into force of this Charter in accordance with Articles 19 and 20;
- d any notification received in application of the provisions of Article 3, paragraph 2;
- e any other act, notification or communication relating to this Charter.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Charter.

Done at Strasbourg, this 5th day of November 1992, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe and to any State invited to accede to this Charter.

Članak 21.

- 1 Bilo koja država može u vrijeme potpisivanja ili kod deponiranja ratifikacionog instrumenta prihvatanja, potvrde ili pristupanja staviti jednu ili više rezervi u odnosu na stavak 2. do 5. članka 7. ove Povelje. Stavljanje drugih rezervi nije dozvoljeno.
- 2 Bilo koja država koja je izrazila svoje rezerve u smislu prethodnog stavka smije ih u potpunosti ili djelomično povući putem notifikacije koja se upućuje glavnom tajniku Vijeća Europe. Povlačenje stupa na snagu na datum prijema takve notifikacije od strane glavnog tajnika.

Članak 22.

- 1 Bilo koja ugovorna stranka može u bilo koje vrijeme otkazati ovu Povelju putem notifikacije koja se upućuje glavnom tajniku Vijeća Europe.
- 2 Takvo otkazivanje stupa na snagu prvog dana u mjesecu koji slijedi nakon isticanja razdoblja od šest mjeseci od datuma prijema notifikacije od strane glavnog tajnika.

Članak 23.

Glavni tajnik Vijeća Europe službeno će obavijestiti države članice Vijeća te bilo koju državu koja je pristupila ovoj Povelji o:

- a svakom potpisivanju;
- b polaganju isprave o ratifikaciji, prihvatanju, odobrenju ili pristupanju;
- c svakom stupanju na snagu ove Povelje u skladu sa člancima 19. i 20.;
- d svakoj notifikaciji primljenoj obzirom na primjenu odredbi članka 3. paragrafa 2.;
- e svakom drugom aktu, notifikaciji ili priopćenju koje se odnosi na ovu Povelju.

Sastavljeno u Strasbourgu 5. studenog 1992. godine na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu su oba jezika jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji se pohranjuje u arhivu Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe dostavit će ovjerovljene prijepise svakoj državi članici Vijeća Europe, kao i svakoj državi pozvanoj da pristupi ovoj Povelji.